

בס"ד. ש"פ ויקהל-פקודי, כ"ה אדר,
פרשת החודש, מבה"ח ניסן, ה'תשכ"ט
(הנחה בלתי מוגה)

החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה¹, דבפסוק זה מתחילה הקריאה דפרשת החודש, שעיקרה הוא הציווי על הבאת קרבן הפסח, כמ"ש בהמשך הפרשה² שה תמים זכר בן שנה גו' מן הכבשים ומן העזים תקחו. ומבאר אדמו"ר מהר"ש במאמרו משנת תרכ"ט³ (שהשנה היא שנת המאה לאמירתו), שקרבן פסח הוא הקרבן היחידי שבא מן הכבשים ומן העזים בשוה. דהנה, יש קרבנות שהם מן העזים ולא מן הכבשים, ויש קרבנות שהם מן הכבשים ולא מן העזים, כמ"ש הרמב"ם⁴ חטאות של ציבור מן העז או מן הבקר ואין בהם מן הכבשים, וכל עולות הציבור מן הכבשים ומן הבקר ואין להם עולה מן העז. וישנם קרבנות שבעיקרם הם מן הכבשים, והיינו רוב קרבנות העולה שהם מן הכבשים, כמ"ש בקרבן התמיד (שהוא ראש לכל הקרבנות שלכן נקרא עולת תמיד)⁵ את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערביים⁶. ויש קרבנות שבעיקרם הם מן העזים, כמו קרבן חטאת שהי' ע"פ רוב מן העזים, וכמ"ש⁷ שעירי עזים לחטאת. משא"כ בקרבן פסח נאמר מן הכבשים ומן העזים תקחו, שבא משניהם בשוה. ויש להוסיף עוד דיוק בזה, שיש קרבנות שבהם נאמר מן הכבשים או מן העזים⁸ (וע"ד מ"ש⁹ שור או כשב או עז כי יולד והי' שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה וגו'), שהלשון או מורה שהראשון הוא קודם להשני, משא"כ בקרבן פסח נאמר מן הכבשים ומן העזים, שמזה מוכח ששניהם הם בשוה, וגם, שבכל קרבן פסח יש בו מן הכבשים ומן העזים.

ב) וממשיך בהמאמר: ובכדי להבין מפני מה העולות היו בעיקר מכבשים והחטאות מן העזים (שעפ"ז יובן הטעם שקרבן פסח בא מן הכבשים ומן העזים בשוה), צריך להקדים תחילה שורש ענין

(6) שם, ד.

(7) ראה אחרי טז, ה. נשא ז, פז. ועוד.

(8) ראה שלח טו, יא.

(9) אמור כב, כז.

(1) בא יב, ב.

(2) שם, ה.

(3) סה"מ תרכ"ט ע' קה.

(4) הלי' מעשה הקרבנות פ"א הט"ו.

(5) פינחס כח, ו.

הקרבן, שלכאורה הדבר פלא איך יכופר להחוטא על חטאתו אשר חטא עי"ז שמביא קרבן ומקריבו על המזבח¹⁰. ויש להוסיף, שהקושיא היא לא רק בנוגע לקרבן חטאת, אלא גם בנוגע לקרבן עולה, דאף שקרבן עולה הו"ע של דורון (כמובא באגה"ת¹¹), הרי גם על ידו ניתוסף בשלימות האדם, כמבואר בענין אדם כי יקריב מכם וגו'¹², ולכאורה אינו מובן, איך יכול הקרבן שהוא מן הבהמה לפעול שלימות באדם. אמנם, בנוגע לקרבן עולה אין הקושיא גדולה כ"כ, ועיקר הדגשת הקושיא היא בנוגע לקרבן חטאת, דכיון שענינו הוא שבא לכפר על מי שחטא ופגם ועבר את הדרך, היינו שיש חסרון במעמדו ומצבו של האדם, וא"כ, אינו מובן, איך יכול הקרבן שהוא מן הבהמה להשלים את החסרון במעמדו ומצבו של האדם.

ולבאר זה מקדים בהמאמר ביאור שורש ומקור בחי' הצומח, דהנה אמרו רז"ל¹³ אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל, שכל עשב פרטי יש לו שורש ומקור למעלה השופע בו חיות להחיותו ולהצמיחו, וכנודע ממ"ש בזהר¹⁴ עה"פ¹⁵ מצמיח חציר לבהמה ועשב לעבודת האדם, שחציר ועשב הם שני בחי' מלאכים וכו'. ולאחרי שמבאר בארוכה פרטי הענינים דב' סוגי מלאכים הנ"ל, ממשיך לבאר, שכמו שהוא בצומח, כמו"כ הוא גם בבעלי חיים, שגם הבהמה יש לה שורש ומקור למעלה, ועי"ז שמקריבים את הבהמה ע"ג המזבח הי' עולה נפשה לשרשה ומקורה. וכיון ששורש הבהמה הוא מבחי' התהו שקדם לתיקון שהוא שורש האדם, לכן ע"י הקרבנות שנעשית העלי' לבחי' התהו שקדם לתיקון, נמשך משם השפעה למלאות כל הפגמים לתקן נפש החוטא כו'.

ג) **אך** צריך להבין מ"ש בהמאמר ששורש ומקור בחי' הצומח הם המלאכים שנקראים חציר ועשב, דלכאורה, מה שנוגע לביאור הענין הרי זה רק שבחי' הצומח יש לו שורש ומקור למעלה (ומזה מובן גם בנוגע לשרש הבהמה, ששרשה בבחי' התהו שקדם לתיקון, שמשם נמשכת ההשפעה לתקן נפש החוטא כו'), ולמאי נפק"מ שהשורש ומקור הם המלאכים כו'. ויש לומר, שבזה מודגשת השייכות לעבודת האדם,

10) ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' 117. וש"נ.

רפט. אה"ת מטות ס"ע א'רנה. סה"מ תרכ"ט ע' שנת. (בהשמטות). ח"ב קעא, ב.

11) פ"ב. 14) ח"א יח, ב.

12) ויקרא א. ב. ראה סה"מ תרצ"ז ע' 15 תהלים סד. יד.

היינו, שגם ההשפעה שנמשכת לאדם ע"י הקרבן מן הבהמה היא ע"י עבודת האדם דוקא, וכמו בנוגע להמלאכים, שאף שהם שלוחי ההשפעה שעל ידם נמשכת ההשפעה מלמעלה למטה, הרי ענין זה נעשה לאחרי הקדמת עבודת האדם דוקא, כמבואר¹⁶ בענין דשא וחציר, שהם הבירורים שאנו מבררים ע"י עבודתינו בסוד העלאת מ"ן לבחי' המלכות, שמוזה נעשים המלאכים, אלא שבזה גופא יש מלאכים שנקראים דשא וחציר, שמתבטלים ומתחדשים בכל יום, שחוזרת המלכות ואוכלת אותם, ומהם לא נמשך השפע למטה, כיון שנשאר בבחי' המלכות להיות עצמותה וחלקי', ויש מלאכים שנקראים עשב שהם קיימים לעולם, ועל ידם בא השפע אלינו. ובעומק יותר, הנה החילוק שבין המלאכים שנקראים דשא וחציר להמלאכים שנקראים עשב הוא גם בנוגע לעבודת האדם שעל ידה נעשים המלאכים. דהנה, החילוק שבין דשא וחציר לעשב הוא, שדשא וחציר הוא מאכל בהמה שצומח מאליו בלי חרישה וזריעה ושאר המלאכות שתנא סידורא דפת נקט¹⁷, משא"כ עשב הוא מה שצומח ע"י הזריעה דוקא. והרי מבואר באגה"ק¹⁸ שהפירות הצומחים ע"י הזריעה והנטיעה הם משובחים מאד מאד (הן בריבוי הכמות והן במעלת האיכות) מהעולים מאליהן מכח הצומח לבדו שבארץ. ומזה מובן גם בנוגע להחילוק בין ב' סוגי המלאכים הנ"ל, שאף שנת"ל ששניהם נעשים ע"י עבודת האדם, מ"מ, העבודה שעל ידה נעשים המלאכים שנקראים עשב, היא נעלית יותר שלא בערך לגבי העבודה שעל ידה נעשים המלאכים הנקראים דשא וחציר¹⁹, ע"ד מעלת הצמיחה שע"י הזריעה והנטיעה לגבי מה שצומח מאליו. ומצד גודל מעלת העבודה שעל ידה נעשים המלאכים הנקראים עשב, נמשך השפע למטה על ידם דוקא.

(ד) **והנה** לאחרי שנתבאר כללות ענין הקרבנות, ממשיך בהמאמר בביאור החילוק שבין עולות שהיו מכבשים דוקא, לחטאות שהיו מעזים דוקא. דהנה, החילוק שבין קרבן חטאת לקרבן עולה הוא, שקרבן חטאת הו"ע של כפרה על חטא, משא"כ קרבן עולה, אף שמכפר על מצות עשה, אין זה ענין של כפרה ממש, כי אם כמו דורון לאחר שעשה תשובה ונמחל לו העונש²⁰, שלכן אפשר להביא קרבן עולה בתורת

19) ראה סה"מ שם ע' קט ואילך.
20) ראה זבחים ז, ב ובפרש"י — הובא באגה"ת שם.

16) מקדש מלך לזח"א שם — הובא
בסה"מ שם ע' קח.
17) שבת עד, ב.
18) סוס"כ וקלב. בז.

נדבה, משא"כ קרבן חטאת, שכיון שבא לכפר על חטא, הרי רק אם חטא חייב להביא קרבן, ואם לא חטא אסור להביא קרבן. וכפי שמשמע בכ"מ שהקרבת העולה אינה הכרח כ"כ בשביל הכפרה על מ"ע (כמו הקרבת החטאת לכפר על חטא), כדאיתא בברייתא²¹ (שהובאה בתחלת אגרת התשובה) עבר על מ"ע ושב אינו זז משם עד שמוחלין לו, ונמצא, שאין הבאת הקרבן הכרח כ"כ לענין הכפרה, ואינו זז משם עד שמוחלין לו, אף שלא הביא קרבן. ומזה מובן, שקרבן עולה שייך ג"כ לצדיקים שאין שייך בהם ענין החטא. וזהו כללות החילוק שבין קרבן עולה לקרבן חטאת, שקרבן עולה הו"ע עבודת הצדיקים, וקרבן חטאת הו"ע עבודת הבע"ת.

ועפ"ז יובן הטעם שקרבן עולה בא מן הכבשים וקרבן חטאת בא מן העזים. דהנה, החילוק שבין כבשים לעזים יובן ע"פ מארז"ל²² מ"ט עיזי מסגן ברישא והדר אמרי, כברייתו של עולם דברישא חשוכא והדר נהורא, ומפרש רש"י, סתם עזים שחורות (חשוכא) סתם רחלות לבנות (נהורא). וענינו בנמשל (בעבודה), שהחילוק בין לילה ליום הוא, שיום הו"ע האור, כיון שמאיר שמש הו"י²³, ולילה הו"ע החושך, שהאור דשמש הו"י אינו מאיר, שזהו כללות ענין הגלות, הן ענין הגלות כפשוטו, והן ענין גלות הנשמה בגוף ונה"ב²⁴, שזהו הנתינת מקום לענין החטא כו'. ולכן, קרבן חטאת, שענינו כפרה על החטא שבא מצד החושך, בא מן העזים דוקא, שהו"ע דברישא חשוכא, ע"ד שענין התשובה צריך להיות באותה אשה באותו פרק ובאותו מקום²⁵. משא"כ קרבן עולה, שענינו עבודת הצדיקים, בא מן הכבשים, שהו"ע והדר נהורא.

ומעתה יובן מה שקרבן פסח ה"י בא מן הכבשים ומן העזים בשוה. דהנה, נת"ל²⁶ בענין הפרה שאוכלי פסח צריכין לה, שהרי אלו שהיו טמאים הוצרכו הזאה כיום השלישי וכיום השביעי [וזהו השייכות דפרשת פרה לפרשת החודש שאין מפסיקים ביניהם, וסימן לדבר בין כוס ג' לכוס ד' לא יפסיק]²⁷, ולכן ה"י הפסח בא מן העזים, כמו החטאת שבא מן העזים, שהוא בחי' בע"ת. ויש גם אוכלי הפסח שאין צריכים לפרה, שלא היו טמאים, שזהו"ע עבודת הצדיקים. וזהו שה תמים גר' מן הכבשים ומן העזים תקחו, שבקרבן פסח יש שני הבחי' צדיקים ובע"ת.

(21) יומא פו, א. (22) שבת עז, ב. (23) ע"פ תהלים פד, יב. (24) ראה תניא פל"ז. (25) יומא פו, ב. (26) ד"ה זאת חוקת התורה דש"פ תשא פ' פרה (תרו"מ חנ"ה ע' 375 ואילך). (27) ירושלמי מגילה פ"ג ה"ה.

ה) **ויש** להוסיף בזה, דהנה ידוע בענין גלות מצרים, שאותו הדור הי' לגול מדור ההפלגה שבו נאמר²⁸ ותהי להם הלכנה לאבן והחמר הי' להם לחומר, שהשרש לזה הי' מחטא אדה"ר (כמבואר בקבלה באריכות ובחסידות בקיצור וברמז²⁹), וע"י העבודה במצרים בחומר ובלבנים גו'³⁰, נעשה תיקון החטא³¹, שזהו"ע עבודת התשובה. אמנם, כאשר יצאו ממצרים נעשו אז כגרים שנתגייירו³², דגר שנתגיייר כקטן שנולד דמי³³, שזהו דבר חדש, שאין בו רושם כלל ממה שהי' לפניו, וכידוע שכללות העבודה דחודש ניסן הו"ע עבודת הצדיקים³⁴. וכיון שקרבן פסח קשור עם גלות מצרים ויציאת מצרים, שהו"ע עבודת הבע"ת ועבודת הצדיקים, לכן בא מן הכבשים ומן העזים, שהם כנגד ב' אופני העבודה דצדיקים ובע"ת. וכן הוא גם בהקדמה להציווי דקרבן פסח, שזהו מ"ש בהתחלת הפרשה החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה, שגם בזה ישנם ב' הענינים דעבודת הצדיקים ועבודת בע"ת. דהנה, מולד הלכנה בא אחרי העלם והסתר דוקא, שזהו"ע עבודת התשובה. והמולד עצמו שהו"ע חדש, כללותו הו"ע עבודת הצדיקים. וכמו"כ גם בלקיחת הקרבן פסח היו ב' אופני העבודה דצדיקים ובע"ת, שזהו מש"נ³⁵ משכו וקחו, משכו ידיכם מעבודה זרה³⁶, שהו"ע עבודת התשובה, וקחו לכם צאן של מצוה³⁶, שהו"ע עבודת הצדיקים.

ו) **וכן** הוא ג"כ בכללות העבודה, שצריך להיות ב' אופני העבודה דצדיקים ובע"ת, העבודה דעולת תמיד העשוי' בהר סיני³⁷, עבודה מסודרת, תמידין כסדרן, שזהו"ע עבודת הצדיקים, וביחד עם זה אמרו רז"ל³⁸ שצריך להיות כל ימיו בתשובה, ואעפ"כ, עבודת כל היום כולו צריכה להיות עבודה מסודרת בקיום התומ"צ. וענין זה מודגש בפרט בעקבתא דמשיחא, שהרי משיח אתא לאתבא צדיקא בתיובתא³⁸, היינו, שגם אצל צדיקים תהי' עבודת התשובה, וכיון שכל הגילויים דלעתיד תלויים במעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות³⁹, לכן צריכה להיות גם

28) נח יא. ג.
 29) פע"ח שער תהמ"צ פ"א. הובא באוה"ת בא ח"ז ע' ב'תקנב ואילך.
 30) שמות א, יד.
 31) פע"ח ואוה"ת שם. וראה גם תו"ח פרשתנו (ויקהל) תרכ, א (בהוצאה החדשה — ח"ב תיד, ב ואילך).
 32) ראה יבמות מו, ב. כריתות ט, א.
 33) ראה לכו"ש ח"ח ע' 119.
 34) יבמות כב, א.
 35) סה"מ תרל"ו ח"ב ע' שס. ועוד.
 36) בא יב, כא.
 37) שמור"ר פט"ז, ב. פרשי' עה"פ.
 38) שבת קנג, א.
 39) ראה לקו"ת דרושים לשמע"צ צב, ב. שה"ש נ, סע"ב. וראה זח"ג קנג, ב.
 40) תניא רפלי"ז.

העבודה בזמן הגלות בב' האופנים דצדיקים ובע"ת. וכמו"כ יהיו לעתיד לבוא ב' אופני העבודה, דהנה ידוע שיש מעלה בעבודה דאתכפיא שהו"ע עבודת בע"ת, וכמו"כ יש מעלה בעבודה דאתהפכא שהו"ע עבודת הצדיקים, והיינו, שביצ"מ היתה העבודה באופן דאתכפיא, כמ"ש⁴⁰ כי ברח העם, משא"כ לעתיד לבוא, הרי אף שנאמר⁴¹ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, מ"מ, תהי' הגאולה באופן שלא בחפזון תצאו⁴², אלא בשוכה ונחת תושעון⁴³, וכיחד עם זה, הנה משיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא.

(42) ישעי' נב, יב.

(43) שם ל. טו.

(40) בשלח יד, ה. תניא פל"א.

(41) מיכה ז. טו.